

Punktbehandling med växtskyddsmedel inom de fasta skyddsavstånden

Detta dokument är författat av handläggare för invasiva arter på Länstyrelsen Skåne. Vid framtagande av dokumentet har dialog förts med Naturvårdsverket, Jordbruksverket samt handläggare för jordbrukarstöd på Länstyrelsen Skåne och miljöinspektörer inom kommunen. Observera att dokumentet riktar sig till personer med behörighet att använda växtskyddsmedel. Dokumentet är därför formulerat på ett sådant sätt att det förutsätts god kännedom kring den lagstiftning och terminologi som omfattar spridande av växtskyddsmedel.

Dokumentet syftar till att tydliggöra riskerna för punktbehandling med växtskyddsmedel av växter inom de fasta skyddsavstånden, samt ge råd kring när punktbehandling kan vara mer lämpligt eller mindre lämpligt att genomföra.

Dokumentet är i första hand framtaget för att förtydliga vid vilka tillfällen växtskyddsmedel kan övervägas för att bekämpa invasiva arter nära vatten och inom de fasta skyddsavstånden.

Dokumentet är framtaget med bekämpning av jätteloka med glyfosat i åtanke, men principen kan användas för andra arter eller godkända växtskyddsmedel, förutsatt att villkoren för produkten inte säger något annat.

Du som sprider växtskyddsmedel är ansvarig för att försäkra dig om att du använder produkten i enlighet med användningsvillkoren.

Dokumentet ger ingen rätt att frånga ordinarie lagstiftning. Tänk på att vissa ytor, till exempel vattenskyddsområden och naturreservat kan omfattas av totalförbud och dispens eller anmälan kan behövas även om du bara avser att punktbehandla. Om du är osäker på om marken omfattas av särskilda restriktioner kan du kontakta kommunens miljöinspektörer som kan hjälpa dig vidare.

Tänk på att regler och riktlinjer kan ändras och försäkra dig om att du läser den senaste versionen. Du hittar den senaste versionen på Länsstyrelsen Skånes webbsida för invasiva arter under ”Samlad information om arter och bekämpning”. Dokumentet är märkt uppe i högra hörnet med versionsnummer och datum.

Bekämpningsmedelsförordningen och föreskrifter med stöd av förordningen styr hur du kan använda dig av växtskyddsmedel inom de fasta skyddsavstånden. Även regler inom jordbrukarstöden och i grundvillkoren kan påverka hur du får använda växtskyddsmedel på olika typer av jordbruksmark.

- I 3 kap. 1 § i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel framgår att växtskyddsmedel inte får användas inom ett fast skyddsavstånd till sjöar och vattendrag och vissa andra objekt. De fasta skyddsavstånden som gäller är följande:
 - 2 meter till öppna diken och till dagvattenbrunnar och dränerings-brunnar,
 - 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
 - 12 meter till dricksvattenbrunnar
- Det finns inget generellt undantag eller dispens från de fasta skyddsavstånden som gäller för bekämpning av invasiva arter. Däremot är användning som kan definieras som punktbehandling och som har ”en sådan begränsad omfattning att människors

hälsa och miljön inte riskerar att skadas” undantagen från de fasta skyddsavstånden, enligt 3 kap. 4 § NFS 2015:2. Punktbehandling definieras, i NFS 2015:2, som behandling av växter med en metod som medför att växtskyddsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet. Du får alltså punktbehandla inom det fasta skyddsavståndet till sjöar och vattendrag och de andra objekten listade ovan, förutsatt att det är i begränsad omfattning och att spridningen inte påverkar människors hälsa eller miljön negativt. Det finns inte något bestämt antal eller mängd plantor som omfattas av definitionen punktbehandling eftersom det är förhållandena på platsen för spridning som avgör lämpligheten och omfattningen. Det är du som sprider

växtskyddsmedlet som måste avgöra metod, omfattningen och lämpligheten, samt om och hur det går att utföra kemisk bekämpning på ett riskfritt sätt. Längre fram i dokumentet finns vägledande punkter att fundera på.

- Särskilt för jordbruksmark; Bekämpning av invasiva arter ger inget generellt undantag eller dispens, så det är viktigt att du tar hänsyn både till stödreglerna som gäller för marken och grundvillkoren som gäller oavsett om du söker stöd på marken. Även mekaniska och manuella åtgärder kan strida mot villkoren i jordbrukarstöden samt grundvillkoren. Planerar du att utföra bekämpning av en invasiv art, oavsett om det kommer ske kemiskt eller mekaniskt, kan det därför vara bra att ta ett samtal med en handläggare för jordbrukarstöden på länsstyrelsen så ni kan hitta en lösning, du kan behöva göra justeringar i din ansökan. Om du vill bekämpa kemiskt behöver du också ha dokumenterat från handläggare för invasiva arter att användning av växtskyddsmedel är befogat och rekommenderas på platsen.

Här är ett antal punkter att fundera igenom innan du bestämmer dig för att punktbehandla med kemiska växtskyddsmedel inom de fasta skyddsavstånden;

Generellt

Växtskyddsmedel ska bara användas i undantagsfall. I första hand ska mekaniska eller manuella metoder användas, så som grävning av plantor eller klippning av fröställningar. Även bete och täckning är alternativ som bör övervägas innan växtskyddsmedel används. Omständigheter som kan tala för kemisk bekämpning är till exempel om marken är svårgrävd eller om området är svårtillgängligt och inte lämpar sig för täta och närgångna kontroller (som kan behövas vid klippning av fröställningar). Om du vill ha råd eller tips kring manuella åtgärder kan du kontakta din Länsstyrelse eller gå in på <https://metodkatalog.invasivaarter.nu/methods>.

Tänk på att en kombination av flera metoder ofta är effektivast!

- Vid spridning av växtskyddsmedel gäller att grundkraven ska vara uppfyllda, dvs. du ska ha behörighet för att få använda växtskyddsmedel och produkten ska vara godkänd att använda i de koncentrationer som du avser, med den appliceringsmetod du tänkt använda och på den yta spridningen är tänkt att genomföras på.
- Utrustningen bör också vara väl kalibrerad och utan skador för att minimera att större mängd av växtskyddsmedlet sprids av misstag.
- Tänk på tidpunkten för bekämpning, olika växter ska bekämpas vid olika tidpunkter och för invasiva arter spelar tidpunkten ofta stor roll för att få en effektiv bekämpning. Glyfosat har till exempel bäst effekt på jättelokor när plantorna är ungefär 20-50 cm höga.
- Använd den lägsta effektiva koncentrationen när du ska beräkna dosen för spridning. Ju lägre koncentration desto lägre är risken för miljöskada.

Platsspecifikt

När ovanstående är uppfyllt behöver du bedöma lämpligheten för den specifika platsen och det kan vara många olika faktorer som påverkar bedömningen, bland annat följande;

- **Metod-** Avstrykning eller pensling är metoder som definieras som punkt-behandling. I vissa enstaka fall skulle dock besprutning kunna betraktas som punktbehandling, om man kan vara säker på att växtskyddsmedlet inte hamnar utanför det objekt som ska bekämpas. Testa gärna på några plantor som står i mindre känsliga områden innan så du får in rätt sprutavstånd och täckning på plantan.
- **Väder-** Försäkra dig om att det inte kommer att regna i nära anslutning till bekämpningen. Kontrollera växtskyddsmedlets regnfasthetstid och ta gärna god marginal. Bekämpa gärna efter att morgondagen torkat upp för att undvika avrinning. Bekämpa också i god tid innan kvälldagen lägger sig så preparatet hinner torka in.
- **Naturvärden-** Om du vet med dig att det finns höga naturvärden, sällsynta eller hotade växter eller insekter i närområdet *kan* det vara en anledning till att undvika att använda växtskyddsmedel. Om du känner dig osäker, diskutera gärna med handläggare för invasiva arter på din Länsstyrelse.
- **Avstånd till vattnet-** Ju längre ifrån vattnet desto mer försvarligt är det. Plantor som står direkt i vatten eller med bladen över vattenytan ska helt undvikas.
- **Antalet plantor-** Kopplas till mängd preparat per yta. Ju fler plantor desto försiktigare behöver man vara.
- **Totalytan-** Vare sig det är många eller få plantor, så ökar risken för tillbud desto större ytan för spridningen är.
- **Terräng-** Hur säkert du kan röra dig i området utan missöden? Om det är brant/stenigt/ojämn mark är det lättare att du till exempel snubblar eller halkar och då oavsiktligt spiller ut preparat. Lutning ner mot vattnet ger också ökad risk för spridning till vattnet.

- **Genomsläpplighet**- Ju högre genomsläpplig marken är desto större är risken att preparat kommer ut i vattnet.
- **Erfarenhet**- Hur van är du att jobba med bekämpningsmedlet? Hur van är du vid metoden och utrustningen?
- **Utrustning** – Använder du en utrustning som minimerar spill och läckage vid transport mellan de plantor som är tänkta att bekämpas? Kan du röra dig lätt och obehindrat vid spridnings-tillfället minskas risken för oavsiktligt läckage.

Ovanstående faktorer påverkar, i kombination med varandra, om användningen kan bedömas ha sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. I sådana fall kan användningen omfattas av undantaget för punktbehandling. Det är kanske inte tillåtet att bekämpa ett visst antal plantor som växer 1 m från vattenkanten, men samma antal plantor kan vara tillåtna att bekämpa 5 m från vattnet. Samma antal plantor med samma placering är kanske inte lämpligt att bekämpa om marken har hög genomsläpplighet. Samtidigt som svår terräng kan vara en faktor som talar för kemisk bekämpning är det också en riskfaktor för tillbud och oavsiktlig spridning. Fundera på vad du kan göra för att minska och förebygga risken innan du sprider växtskyddsmedel.

Kontakt

Cajza Eriksson

Samordnare för arbetet mot invasiva arter, Länsstyrelsen Skåne

cajza.eriksson@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Skåne